

Tematem pracy doktorskiej pt. „Polska i Polacy w Formule 1” jest obecność Polski, Polaków i osób polskiego pochodzenia w Formule 1. Historia tego sportu nie ogranicza się jednak tylko do drugiej połowy XX wieku oraz XXI wieku, czyli okresu istnienia nazwy Formuła 1. Anglosascy specjaliści wywodzą jej początki z czasów narodzin motoryzacji i będącego jej wypadkową sportu motorowego. Były to lata 90. XIX wieku, kiedy we Francji zaczęto organizować wyścigi uliczne mające na celu przedstawić samochód w roli użytecznego narzędzia. Zawody te stały się podstawą sportu motorowego. Współcześnie składa się on z czterech podstawowych dyscyplin: sportu samochodowego, sportu kartingowego, sportu motocyklowego, sportu i sportu żużlowego.

Formuła 1 jest najwyższą klasą, szcząc się również mianem szczytu światowego sportu motorowego. Powodem tego jest jej prawo do określania swoich wyścigów mianem Grand Prix, co przedstawia ją także w roli technologicznego i kulturowego suprematora. W związku z tym zagraniczni znawcy widzą początek historii Formuły 1 w pojawieniu się w 1906 r. idei wyścigów Grand Prix. W założeniu były one rywalizacją najmocniejszych, najszybszych i najbardziej zaawansowanych technologicznie samochodów. Wszystkie ich cykle uznawane są za poprzednią formę Formuły 1. Świadczy o tym zaliczanie do jej historii organizowanych corocznie serii wyścigów Grand Prix z lat 1906-1914, wyścigów samochodowych Grand Prix z lat 1921-1924, Mistrzostw Świata Producentów z lat 1925-1930, Mistrzostw Europy z lat 1930-1938, wyścigów samochodowych Grand Prix z lat 1946-1949 oraz liczonego od 1950 roku okresu funkcjonowania nazwy „Formuła 1”. W związku z tym obszarem badań poświadczających obecność Polaków, osób pochodzenia polskiego i Polski na szczycie sportów motorowych jest Formuła 1 oraz wspomniane wcześniej jej poprzednie formy. Ramy czasowe obejmują natomiast ostatnią dekadę XIX wieku, wiek XX oraz XXI.

Wstęp pracy doktorskiej stanowi przede wszystkim wprowadzenie do treści merytorycznej. Skupia się ona głównie na problemie narodowości i polskości, mając na celu udowodnienie prawa osób polskiego pochodzenia do określania mianem Polaków. Rozdział 1 poświęcony jest natomiast historii i istocie Formuły 1, która jest głównym obszarem badań. Przedstawia ją jako sport będący zarówno firmą, marką jak i rozrywką. Wyjaśnia także powody jej międzynarodowej popularności i ekspansji. Za ich źródło uznana została mentalność motorsportowego środowiska, które nastawione jest na pozyskiwanie ponad przeciętnie uzdolnionych psychofizycznie ludzi niezależnie od ich narodowości i kultury. Dlatego dalsza część rozdziału 1 przedstawia również historię Formuły 1 w celu ustalenia powodów wytworzenia się takiej mentalności. To właśnie dzięki niej wkład w budowanie

dziedzictwa historycznego Formuły 1 i jej poprzednich form mają również Polacy i osoby pochodzenia polskiego.

Praca ma charakter chronologiczny, w związku z czym rozdział 2 zaczyna analiza lat 90. XIX wieku oraz drugiej połowy XX wieku. Podmiotami badań są dwaj kierowcy, William Elliot Morris Zborowski oraz jego syn, Louis Zborowski. Postacie te są przykładem częstego w światowym sporcie motorowym przypadku zawodników odznaczających się wielonarodowym pochodzeniem ze względu na emigrację ich przodków. Nie odbiera to jednak tym kierowcom prawa uznawania za Polaków, czego dowodem jest określanie ich przez polskich dziennikarzy za bezpośrednich poprzedników Roberta Kubicy w wyścigach Grand Prix. Zawodników takich można także znaleźć na ziemiach polskich, które w latach 1795-1918 znajdowały się pod zwierzchnością trzech obcych mocarstw. W związku z tym rozdział 3 rozpoczyna analiza początków polskiej motoryzacji i sportu motorowego. Ich pionierzy byli popularyzatorami automobilizmu w Polsce, stając się często pierwszymi przedstawicielami narodowego sportu motorowego. Dlatego dalsza część rozdziału skupia się na rekonstrukcji życiorysów najważniejszych krajowych kierowców wyścigowych jak Jan Ripper, Henryk Liefeldt, Maurcy Potocki czy Stanisław Hołuj. Ich biografie wzbogaca również podrozdział poświęcony wyścigowi Grand Prix Lwowa, który był oficjalnym debiutem Polski na szczycie światowego sportu motorowego. Analiza pierwszej połowy XX wieku nie ograniczyła się jednak tylko do II Rzeczypospolitej. Pozwoliła również zidentyfikować Polaków poza jej granicami, czego efektem jest wzbogacenie rozdziału 3 o życiorysy Stanisława Czaykowskiego i Jana Bychawskiego.

Zgodnie z chronologicznym charakterem narracji pozostała część pracy jest analizą drugiej połowy XX wieku oraz XXI wieku. Rozdział 4 zaczyna rekonstrukcja perypetii najlepszych kierowców wyścigowych II Rzeczypospolitej podczas II wojny światowej. Następne podrozdziały skupiają się natomiast na odtworzeniu życiorysów Polaków uznawanych za pierwszych pracowników intelektualnych w Formule 1, inżyniera, Leo Kuźmickiego, oraz mechanika, Alfonsa Kowalewskiego. Ramy czasowe aktywności tych postaci na szczycie światowego sportu motorowego pozwalają płynnie przejść do analizy sytuacji polskiego sportu motorowego i jego przedstawicieli w latach 50., 60., 70., i 80., XX wieku. Ich eksploracja jest podstawą zrozumienia obecności Polski, Polaków i osób polskiego pochodzenia w Formule 1 w XXI wieku. W czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powstała istniejąca dzisiaj infrastruktura wyścigowa i wykształciła się kultura motorsportowa. Fundamenty te były efektem działalności osób postrzegających popularyzację sportu motorowego w ramach czynu społecznego. Ich aktywność spowodowała pojawianie się wśród

polских entuzjastów sportu motorowego idei organizacji wyścigu Formuły 1 w Polsce w latach 70. Przedsięwzięcie to było również konsekwencją polityczno-gospodarczej liberalizacji systemu dekady Edwarda Gierka. Otwarcie na współpracę z państwami Zachodniej Europy umożliwiło również popularyzację Formuły 1 uznawanej za zachodnioeuropejskie dziedzictwo kulturowe. Dzięki temu polscy sympatycy wyścigów samochodowych mogli lepiej poznać szczyt sportu motorowego. Rezultatem tego było również przeniknięcie do krajowej prasy motoryzacyjnej postaci kierowcy legitymującego się polskim pochodzeniem, Emersona Fittipaldiego. Analiza czasów jego obecności w Formule 1 pozwoliła również znaleźć następnego zawodnika posiadającego polskie korzenie. Była nim Divina Galica, która przeszła do historii jako jedna z pięciu kobiet próbujących wziąć udział w wyścigu Grand Prix Formuły 1. Rekonstrukcje życiorysów tych kierowców są podsumowaniem rozdziału 5, będącego w praktyce opisem szczytu popularności Formuły 1 w PRL.

Czas ten skończył się jednak wraz z upadkiem rządów Edwarda Gierka w 1980 roku i wiążącym się z tym zatrzymaniem systemowej liberalizacji. Do władzy powróciło stronnictwo uznające wyższość socjalizmu nad kapitalizmem, co oznaczało uznanie zachodnioeuropejskich wartości za złe i szkodliwe dla społeczeństwa. Dotyczyło to także Formuły 1, którą przedstawiano jako zdemoralizowany i zepsuty symbol kapitalizmu. Narracja ta utrzymywała się do końca lat 80., czyli upadku PRL. Ostatnia dekada XX wieku i XXI wiek stanowią zatem ramy czasowe rozdziału 6. Zaczyna go analiza lat 90. Pozwoliła ona zidentyfikować pierwsze w III Rzeczypospolitej aktywności ukierunkowane na Formułę 1. Pierwszą był projekt Krzysztofa Woźniaka mający na celu doprowadzenie na szczyt światowego sportu motorowego polskiego kierowcy w osobie Jarosława Wierczuka. Pozostałe tyczą się przedsięwzięć o charakterze ekonomicznym. Pierwszym była współpraca polskiej firmy PZL-Świdnik z zespołem Forti Corse. Drugą aktywność sponsorska kontrowersyjnego biznesmena, Mariana Koziny.

Dalsza część rozdziału 6 skupia się natomiast na XXI wieku. W centrum badań znalazła się kariera Roberta Kubicy, który jest pierwszym oficjalnym reprezentantem Polski w Formule 1. Postać krakowskiego kierowcy stanowi również punkt wyjścia dla identyfikacji innych polskich przedsięwzięć. Obecność Roberta Kubicy na szczycie sportów motorowych ułatwiała również angaż narodowych przedsiębiorstw gospodarczych w wyścigi Grand Prix. Przykładem jest współpraca Grupy LOTOS S.A. z zespołem Williams Martini Racing oraz PKN Orlen z zespołem ROKiT Williams Racing i Alfa Romeo Racing ORLEN. Należy również podkreślić, że obecność polskiego kierowcy w Formule 1 sprzyjała również

poszukiwaniu przez krajowych entuzjastów innych Polaków na szczycie sportów motorowych. W ten sposób popularność zdobyli Toto Wolff i Marcin Budkowski, którzy polskie pochodzenie zawdzięczają rodzicom. Życiorysy tych postaci kończą również 6 rozdział. Jest to również ostatni dział pracy doktorskiej. Jej podsumowaniem jest zakończenie pełniące rolę ostatecznej argumentacji nad uwzględnieniem przedstawionych w rozprawie doktorskiej treści i problemów badawczych.